בס"ד, גיליון שפ"ו | פר' וירא | תשפ"ז

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים
תולדות רבנו הק'

פניני אור החיים

הישועה מגיעה ברגע

'וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם' (בראשית יח ב).

אברהם אבינו היה ביום השלישי למילתו, כואב וחלש.

והנה הוא רואה את המלאכים מרחוק – **ומיד הוא קם ורץ לקראתם**. איך יכול היה לרוץ?

אומר האור החיים הקדוש: **ברגע שראה את המלאך רפאל, כבר נתרפא אברהם**.

המלאך עדיין לא התקרב אליו, אבל **בדבר רוחני אין מרחק** שמונע את פעולת הישועה.

באותו רגע שהתגלתה דמותו לעיני אברהם, כבר עשה המלאך את שליחותו והשיב לו את כוחותיו.

לפעמים הישועה נראית עוד רחוקה...

אבל כשהקדוש ברוך הוא שולח אותה – **היא יכולה להגיע ברגע אחד!**

לא שומרים את האור לעצמנו

'כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר יְצַוֶּה אֶת־בָּנָיו וְאֶת־בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ ה'' (בראשית יח יט).

הקדוש ברוך הוא מגלה לאברהם את דרכי הנהגתו, ומדוע?

אומר האור החיים הקדוש: מפני שהוא יודע שאברהם **לא ישמור את הדברים לעצמו**.

הוא ילמד את בניו ואת ביתו, ידריך אותם בדרך הישרה, ויסביר להם כיצד מנהיג הקדוש ברוך הוא את עולמו.

הידיעה שקיבלת אינה רק מתנה אישית.

היא גם אחריות!

כשאדם זוכה להבין דבר של אמונה, מידות או עבודת ה', עליו **להעביר אותו הלאה**.

לבניו, לביתו, ולמי שיכול להתחזק ממנו.

כך האור שקיבל הופך לדרך העוברת **מדור לדור**.

המשך בעמוד ג'

פרק שמיני: **תהפוכות**
התקוממויות ומלחמות אחים

תקופה זו של חוסר שקט שלטוני, גררה כמובן בעקבותיה גם התרופפות בביטחון התושבים, כאשר כל החפץ נעשה ראש, ובהם רבים כאלו שהיו מן המצרים לישראל. כנופיות פורעים ניצלו את המצב, ועשו בתושבים ככל העולה על רוחם, וגם הדרכים שרצו בחבורות של שודדים. שנות תוהו ובוהו אלו קשות מנשוא היו, והוסיפו חורבן על חורבנה של מרוקו.

"מעת בוא... לא ראינו מאורות, ואין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו מצוק העתים וחתחתים מעת חלות המלך ירי"ה, ואני בעניי נהייתי ונחליתי מקול פחדים אידים וכידים..."

ובשנת תפ"ח, בעוד הארץ רועשת ורוגשת, מוכת רעב ועמוסת תלאות חוסר הביטחון והיציבות, מת צורר היהודים, המלך שבמשך למעלה מיובל שנים הטיל את חיתתו על כל יושבי הארץ ורחץ את ידיו בדמם, מולאי איסמעאיל ימח שמו וזכרו.

או אז פרצה במלוא עוזה ואכזריותה, מלחמת הירושה העקובה מדם, על כסאו של המלך הרשע; כאשר על השלטון מתמודדים ומתנצחים, עשרה מתוך מאות בניו. הקרבות ידעו מעלות ומורדות, כאשר בתוך נמצאים התושבים שחייהם לא נחשבו בעיני החיילים למאומה, על אחת כמה וכמה חיי היהודים שבהם, שכרגיל במקרים כאלו היו ה"שעיר לעזאזל" וסבלו מכל הצדדים.

בחודש אב של שנת תפ"ח התעצמה המלחמה ביותר בין מולאי חמד אדהבי, אחד מהטוענים לכתר, שלצדו עמדו, בין היתר, גם מחנות של לוחמים כושים ממעמד העבדים שהיו אבירי כח וחסרי לב ולא ידעו רחמים מה הם, ובין אחיו עבד אלמליך. המלחמה הזו היתה הנוראה מכל הקרבות שהתחוללו במרוקו באותה שנה, וחיי אדם לא נחשבו בה למאומה. כאשר גברה ידם של חיילי מולאי חמד אדהבי, ובהם גדודי העבדים השחורים, לא היה מעצור בפניהם והם שטפו בנחשול של אכזריות את כל הנקרה בדרכם.

גורלה המר של מקנס היהודית

הם עשו שמות בחיילות אויביהם, נאמניו של עבד אלמליך, ואז פרצו למקנס בירתו של מולאי איסמאעיל, ובזזו את אוצרות הממשלה. אף משכילו בהם את חמתם, עדיין לא רפתה רוחם ולא כהתה סערתם, והם התנפלו על כנסיות הנוצרים שבמקנס, שבאוצרותיהן נאגר ממון רב, ורוקנו אותן מכל אשר בהן, ומשסיימו מלאכתם שם, שעטו אפופי תאוות דם ורצח, אל ה"מלאח", רובע היהודים שבמקנס.

אותו היום, יום ג', כ"ח לחודש אב היה.

הם שלחו ידם בכל ולא חסו על נער ועל זקן. שללו את כל רכוש היהודים, והשאירום ערומים מכל. בסערת ההתנפלות על ה"מלאח", כילו זעמם בכל הנקרה בדרכם, והרגו מאה ושמונים יהודים, ועוד כהנה והנה הלכו ונפצעו בידיהם האכזריות וצמאות הדם. נוסף על כך התעללו ביהודי המלאח ועינו אותם, ככל העולה על רוחם.

חורבן על חורבן חוותה כעת מקנס, **שלא היתה אלא דוגמה למה שהתחולל בכל רחבי מרוקו בשנים ההם.** כרגיל וכצפוי, נוספו על החורבן הנורא גם סכסוכים פנימיים עצומים, שהתעוררו בין יהודי מקנס ושאר מרוקו, בעקבות פקדונות והלוואות שהיו לאיש אצל רעהו, ושנבזזו כולם בידי חייליו הפורעים של מולאי חמד אדהבי ימח שמו וזכרו.

לולי תורתך שעשועי

כל אותה העת, למרות הרדיפות האיומות, הפחדים והמחסור, העלבונות והבזיונות, לא פסק רבינו מעבודת קדשו ומהתמסרותו ללימוד התורה בקדושה ובטהרה, ולהרבצתה לאחרים עד כמה שידו מגעת. הוא המשיך לשקוד על דלתי תורה בדרך העיון המיוחדת שלו, ושמר על סדרי לימודו הקבועים ככל שיכל.

לא זו בלבד, אלא שבאותן שנים אף שקד על העלאתם על הכתב של מיטב ותמצית חידושיו על הש"ס ועל התורה. אלו שראו אור לימים בספרים "חפץ ה'" על ארבע ממסכתות הש"ס, ו"אור החיים" המפורסם על התורה. לימודו וחידושי התורה שלו, המה שהחזיקוהו בסערות הימים.

המשך בשבוע הבא

ספיר ויהלום

פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

להסיר את הרע – ולגלות את הטוב

'וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו'. (בראשית יח ב)

פרשת וירא נפתחת מיד לאחר שאברהם אבינו קיים את מצות ברית המילה. עודנו חלש מן המילה, וכבר באים אליו שלושה מלאכים, שכל אחד מהם נשלח לשליחות אחרת.

שלושת המלאכים, אמרו **חכמינו** בגמרא (ב"מ פו:) הם מיכאל, גבריאל ורפאל: אחד לבשר על לידת יצחק, אחד להפוך את סדום ואחד לרפא את אברהם.

בספר **'מאיר עיני חכמים'** (ח"ב, פר' וירא) מובא בשם הגאון הקדוש **רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא** זי"ע, כי אין זו רק סמיכות של שני מאורעות. שלוש השליחויות קשורות לשלושה חלקים שיש במצות המילה עצמה.

כדי להבין את דבריו יש לפתוח בדברי **רבינו חיים בן-עטר** זי"ע בפירושו **'אור החיים' הקדוש** על הפסוק (ויקרא יב ג) 'וביום השמיני ימול בשר ערלתו', בו חשף זרוע עוזו וגילה מקצת ממעלתה הנשגבה של מצות ברית המילה הכוללת בתוכה שלש פעולות: מילה, פריעה, מציצה. בכח שלוש פעלות אלו מסירים ומשברים שלוש קליפות טמאות מתוך ארבע, המכסות את הקדושה שבנשמת ישראל.

כי כשם שבאגוז יש ארבע קליפות: הקליפה המרה המתייבשת ונופלת, הקליפה הקשה שאותה מפצחים בעת שאוכלים את האגוז, הקליפה המפרידה בין חלקי האגוז עצמו בפנימיותו והקליפה הדבוקה לאגוז ונאכלת עמו, כך יש ארבע קליפות הסובבות את הקדושה.

ובעת שנכנס האדם בבריתו של אברהם אבינו מסירים מאתו שלוש מהן, ורק הרביעית המשולה לקליפה הדבוקה לאגוז ונאכלת עמו, נשארת דבוקה בו עד הגיעו לגיל מצוות.

כי עד שימלאו לו שלש-עשרה שנה הרי הוא בבחינת 'שני ערלה', ובכניסתו לשנת הארבע-עשרה הרי הוא כנטע רבעי - 'יהיה כל פריו קודש הלולים לה".

עבודת קודש זו של הסרת הקליפות המכסות את הקדושה, מלווה את האדם כל ימי חייו, וזו תכלית שליחותנו בעולם השפל, מדור הקליפות והסטרא-אחרא, לגלות מתוך החושך את האור הרוחני הזך המלובש בבריאה.

מטרת המילה איננה לחבול סתם באדם, אלא להסיר את מה שמסתיר את קדושתו. הפרי עצמו אינו האויב, אלא שהקליפה היא שמונעת את גילויו. גם בעבודת האדם אין המטרה לשבור את האישיות שנתן לו הקדוש ברוך הוא, אלא לברר מהו הכוח הטוב שבו ומה נדבק אליו ומעוות אותו.

תקיפות, למשל, יכולה לבא לידי ביטוי בעמידה על העקרונות אך חמורה מאוד כאשר היא הופכת לכעס.

כמו כן, שאיפת הצלחה יכולה להביא להתמדה אך היא עלולה להפוך לרדיפה אחר כבוד.

בזאת יאירו דברי הגאון הקדוש מאוסטרובצא, כי כנגד הסרת הערלה בא גבריאל להפוך את סדום, משום שסדום מסמלת רוע צרוף שאינו בר-תיקון, ולכן שליחותו מבטאת את הצורך לכרות רע שאסור לתת לו מקום.

וכנגד הפריעה שעניינה גילוי הברית, בא מיכאל לבשר על לידת יצחק, משום שבכך מתגלה ההמשך הקדוש של בית אברהם.

וכנגד המציצה, שיש בה צד של רפואה למקום המילה, בא רפאל לרפא את אברהם.

לכאורה יש כאן הבדל. בעוד בדברי **רבינו ה'אור החיים' הקדוש** כל שלושת השלבים עוסקים בהסרת הערלה ובסילוק מה שמסתיר את הקדושה, בשליחויות המלאכים אנו מוצאים לא רק סילוק של רוע, אלא גם בשורה של חיים ורפואה.

משום שאחרי שמסירים את הרע, צריך גם לדאוג שהטוב יתפוס את מקומו. כאשר נשאר חלל ריק עלולה הסטרא-אחרא למלאותו. לכן ה'סור מרע' נשלם דווקא על ידי 'עשה טוב'.

לאחר שהבנו כי מצות המילה היא מהלך של תיקון המורכב משלבים שונים, נוכל ללמוד מכך הוראה לחיי היום־יום.

לעתים, אדם מתרגל לדבר בבית בקוצר רוח, כאשר עוברת עליו רוח התעוררות, אין להסתפק בהפסקת הדיבור הפוגע, כדי שלא להשאיר חלל ריק, עליו ללמוד כיצד לדבר: להקשיב, לברור מילים טובות, ואם כבר קרתה פגיעה, לבקש סליחה, להשיב את האמון ולבנות מחדש אווירה של כבוד.

כך גם בלימוד תורה. מי שרוצה להפסיק בזבוז זמן אינו מסיים את עבודתו בהחלטה 'לא לבטל'; הוא צריך לקבוע מה ילמד, מתי ילמד, ואיך יהפוך את הזמן שהתפנה למקום של תורה.

זה בדיוק ההבדל שבין עקירת קלקול לבין בניין. לפעמים האדם משקיע מאמץ גדול במלחמה עם חולשה מסוימת, וכאשר הצליח להפסיק אותה הוא מרגיש שהעבודה הסתיימה.

ברי רבינו מזכירים שהסרת הכיסוי נועדה כדי לגלות את הברית שמתחתיו. המטרה אינה רק שיהיה פחות רע, אלא שיוכל להופיע יותר טוב.

סעודה שמאכילה את הלב

'יִקַּח נָא מְעַט מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ. וְאֶקְחָה פַּת לָחֶם וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ'. (בראשית יח ד-ה)

במבט ראשון אלו מילים פשוטות של בעל בית נדיב. אברהם אבינו מציע לעוברי הדרך מים לרחיצה, צל תחת העץ ופת לחם להשיב את נפשם. אולם **רבינו ה'אור החיים' הקדוש** זיע"א מגלה שבדיבור הזה יש רובד נוסף.

פי ביאורו, אברהם כבר הכיר שהעומדים לפניו הם מלאכים. ממילא מתעוררת שאלה: מה טעם להציע למלאכי מרום מים ולחם, כאילו היו בני אדם הזקוקים למאכל ולמשקה?

הסביר האור החיים, כי אברהם אכן הכניס אותם כאורחים והציע להם מאכל ממש. אבל במילותיו רמז גם למזון המתאים למהותם הרוחנית.

ה'מים' רומזים לתורה כידוע, על פי הכתוב (ישעיה נה א) 'הוי כל צמא לכו למים', וכפי שדרשו חז"ל (בבא קמא יז.) שאין מים אלא תורה, וכאן הם רומזים לחלק הפשט שבתורה.

לאחר מכן אמר אברהם 'והשענו תחת העץ'. העץ הוא 'עץ חיים', רמז לתורת הסוד.

והסדר מדוקדק: בתחילה הציע להם 'מים' הם פשטי התורה ורק אחר כך

'העץ' - העומק והחיות הפנימית, כי כך הוא הסדר, תחילה יש למלא את הכרס בנגלות התורה, ולדעת מה ה' רוצה מאתנו, ורק לאחר מכן, ניתן להמשיך לרזי התורה ופנימיותה.

ממשיך אברהם ואומר 'ואקחה פת לחם וסעדו לבכם', בכך רמז למזון הרוחני הן החיצוני והן הפנימי הסועד את הלב, משום שלא ניתן לאחוז באחת משתי הדרכים בלבד.

בדבריו, לימדנו רבינו האור החיים, כיצד יש להעביר את התורה לדור הבא.

יש להתחיל בדברים ברורים ופשוטים, ולא להלעיט את הצעירים במושגים גבוהים ורעיונות עמוקים ומופשטים.

ומאידך, צריך להזהר מלהפוך את התורה לסדרה של הוראות יבשות בלא חיות ומשמעות.

ועדיין נשאלת השאלה: אם כל הרמז מכוון לתורה ולרוחניות, מדוע הוצרך אברהם להביא להם אוכל ממש?

על כך מוסיף רבינו יסוד חשוב. אכילתו של צדיק אינה נתפסת אצלו כפעולה גופנית בלבד.

בדבריו דייק בכתוב (משלי יג כה) 'צדיק אוכל לשובע נפשו', כי האכילה סועדת את הנפש ולא את הגוף בלבד.

כי גם במאכל גשמי יש אפשרות לעבוד את ה', כאשר אוכלים אותו בדרך הראויה ולמטרה הראויה, ולכן, כאשר המלאכים ירדו לעולם בדמות אנשים, גם האכילה הגשמית בבית אברהם היתה חלק מן השליחות שלהם.

זהו חידוש גדול: הקדושה אינה מתחילה רק לאחר שמסיימים לאכול וקמים ללמוד או להתפלל.

גם הדרך שבה אוכלים, כיצד מברכים ומה מבקשים לפעול באמצעות הכוחות שקיבל הגוף - כל אלה יכולים להיות חלק מעבודת האדם.

זהו גם ביאורו של רבינו למילים 'כי על כן עברתם על עבדכם': כך אמר להם אברהם: מאחר שבאתם אלי בצורה של אנשים, הרי שיש משמעות גם לסעודה הגשמית שאני מציע לכם, ואכן, השיבו המלאכים 'כן תעשה כאשר דיברת'.

בזה נבין צד נוסף במצות הכנסת אורחים, מלבד דברי תורה ומזון רוחני, יש לתת לאורח קודם כל את צרכיו הגשמיים.

מאידך, בית יהודי יכול להעניק לאורח הרבה יותר מן הצלחת שעל השולחן. סבר פנים יפות, מילה טובה, אווירה של אמונה ודבר תורה הנאמר במידה הנכונה - כל אלה יכולים להיות 'וסעדו לבכם'.

ילד היושב ליד שולחן שבו מכבדים אורח לומד לא רק מה מגישים לאדם זר, אלא מהי תורה החיה בתוך הבית. הוא רואה שהלכה, חסד, מאכל ודיבור אינם עולמות נפרדים.

ובדיוק כאן צריך לזכור שגם התוכן הרוחני צריך להינתן לטובת האורח ולא לטובת הרגשתו של המארח.

כך אמר הרב הקדוש **רבי יצחק מוואורקא** זי"ע שמצות הכנסת אורחים כלולה ב'ואהבת לרעך כמוך'.

לפעמים אורח ממהר לדרכו, ואם יעכבוהו כדי להרבות בכבודו או כדי לזכות בעוד רגע של 'הכנסת אורחים', ייגרם לו הפסד, ועל המארח לחשוב מה טוב לאורח עצמו.

כך מסופר בשם הרב הקדוש **רבי ישכר דוב מבעלזא** זי"ע על דברי אברהם 'אחר תעבורו', כי אם האורח ממהר לדרכו, אין לעכבו אלא לסייע לו להמשיך בזמן.

ברעיון זה גלומה נקודה עדינה: לעתים, ניתן לתת אדם מאוד הרבה, ובכל זאת לא לשים לב לצרכיו.

בעל הבית רוצה לשיר עוד ניגון או לומר עוד דבר תורה, שמא האורח עייף או ממהר, או שהוא מעדיף מעט שקט.

מצות 'ואהבת לרעך כמוך' מחייבת את המארח לצאת לרגע מן התמונה של עצמו ולראות את מי שיושב מולו. דווקא אז גם דבר התורה שיאמר יהיה באמת 'וסעדו לבכם' - דבר המחזק את לבו של האורח ולא מכביד עליו.

(מאוצרותיו ושיחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

המשך מעמוד א'

עד הרגע האחרון

'אֲרֵדָה־נָּא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָלָה' (בראשית יח כא).

זעקת סדום כבר עלתה לפני הקדוש ברוך הוא, ורשעתם כבר היתה ידועה.

ובכל זאת, מדוע נאמר 'ארדה נא ואראה'?

אומר האור החיים הקדוש: **לפני העונש רצה ה' לבדוק אותם שוב**, שמא חזרו בהם ואינם מחזיקים עוד ברשעתם.

לכן נשלחו המלאכים בדמות אנשים, כדי לראות כיצד יתנהגו אליהם עכשיו.

אילו היו עוצרים וחוזרים בהם, **ייתכן שהיה הקדוש ברוך הוא מאריך להם זמן** ולא ממהר להיפרע.

גם לאחר דרך ארוכה של טעות, שער התשובה פתוח עד הרגע האחרון.

גם הדרך היא נס

'וַתַּהַר וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֵּן' (בראשית כא ב).

לכאורה די היה לכתוב 'ותלד שרה'. אם ילדה, ברור שקודם לכן הרתה.

אומר האור החיים הקדוש: התורה מדגישה 'ותהר', כדי ללמד **שגם עצם ההריון היה נס גדול**. לשרה לא היה כלל בית רחם, והקדוש ברוך הוא חקק לה מקום להריון.

לפעמים אנחנו רואים רק את התוצאה הגדולה, ושוכחים כמה ניסים נסתרים היו בכל הדרך אליה.

לא רק הלידה היא נס. **גם כל שלב שהוביל אליה הוא חסד בפני עצמו.**

זריזות אינה פזיזות

'וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר' (בראשית כב ג).

מדוע המתין אברהם עד הבוקר, ולא יצא מיד בלילה לקיים את הציווי?

מבאר האור החיים הקדוש: קרבן אינו קרב בלילה, ולכן המתין לזמן הראוי. אבל **ברגע שהגיע הבוקר – השכים ויצא.**

מכאן לומדים מהי **זריזות אמיתית**: לא לעשות בחיפזון דבר שאינו נכון, ולא להתעכב כשהגיע הזמן לעשותו.

לעבוד את ה' בדיוק ובזריזות. **להמתין כשצריך – ולהשכים כשאפשר!**

המרגלית מאירה

'וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת־רִבְקָה' (בראשית כב כג).

התורה מונה את כל משפחת נחור, ורק בסופה מזכירה את רבקה. לשם מה כל הרשימה?

אומר האור החיים הקדוש: ללמד אותנו **מאיזה מקום יצאה המרגלית הטובה – רבקה אמנו.**

לפעמים נשמה צדקת יורדת לעולם בתוך סביבה שאינה דומה לה כלל.

מסביבה כזאת אפשר לחשוב שאין סיכוי לצמוח אחרת.

אבל **רבקה האירה בקדושתה**, ולא נטמעה במעשים שסביבה.

הנשמה מכירה את מקומה. גם מתוך מקום חשוך היא יכולה לבחור בטוב ולהאיר.

המקום שממנו באת אינו חייב לקבוע לאן תגיע.

מתיבתא אור החיים

כתב רבינו באור החיים (כא ב) **'ותהר ותלד שרה לאברהם ב'ן. אמר ותהר יתבאר על דרך אומרם ז"ל** (ב"ר פנ"ג) **בית מטרון לא היה לה, לזה מודיע כי היה נס גם בהריון. ואומרו לאברהם רמז בן זה לאברהם ולא ישמעאל לאברהם כי לא יקרא שמו בן אברהם דכתיב** (כא יב) **'כי ביצחק יקרא לך זרע'. והגם שמצינו שאמר הכתוב** (טז טו) **'ותלד הגר לאברם בן', שם נקרא שמו אברם אבל אחר שנעקר שם אברם שלא יזכר עוד שם זה עליו אלא אברהם ישמעאל אין לו ליקרא בן אברהם. ואולי כי לזה הקורא לאברהם אברם עובר בעשה** (ברכות יג.) **טעם הקפדתו יתברך כי כשיקרא לו אברם מיחס אליו ישמעאל לבן וה', אמר כי ביצחק יקרא לך זרע ואין זה אלא כשיעקר שם אברם, וטעם זה אינו ביעקב לזה הגם שנקרא ישראל אין קפידא שיקרא יעקב.**

ומבואר מדברי רבינו, שמאז שהשתנה שם אברם ל'אברהם', לא נקרא עוד ישמעאל 'בן אברהם'. והקשו **המפרשים**, שהרי מצינו כמה פעמים שהכתוב קורא לישמעאל 'בן אברהם', כגון 'ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם' (להלן כה יב), 'מחלת בת ישמעאל בן אברהם' (ששם כח ט). ובישוב דברי רבינו מצינו כמה אופנים:

א. יש שביארו שכוונת רבינו שלא נקרא ישמעאל 'בן אברהם' סתם, אלא הוזכר בשמו **'ישמעאל** בן אברהם', מה שאין כן יצחק שהוזכר כבנו סתם. **ובאור בהיר** הוסיף לבאר על דרך משל, לאדם שהיו לו שני בנים, האחד צדיק וטוב, והשני רע ורשע שמרד בו, שכאשר מדבר על אודות בנו סתם, כוונתו לבנו הטוב, אולם כאשר נשאל על בנו המורד בן מי הוא, מוכרח להודות שאכן הוא בנו. ומשום כך כשהוזכר ישמעאל בשמו נכתב שהוא 'בן אברהם', אבל כשהוזכר 'בן אברהם' בסתם, הכוונה היא ליצחק.

ב. בזכרון לחיים תירץ את הקושיא מהכתוב (להלן כה יב) 'ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם', שלכן הוסיף ואמר 'אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם', ללמדנו שישמעאל הוא בן שפחה, ואינו 'בן אברהם' סתם.

ג. באפרקסתא דעניא (שו"ת ח"ד סי' שסד) תירץ, שאין כוונת התורה לייחס ולקרוא לישמעאל 'בן אברהם', והטעם שנאמר 'וילך עשיו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם', יש לבאר על פי דברי רבינו שם (להלן כח ח), שבא לומר שהטעם שלקח עשיו אשה מבנות ישמעאל, הוא מפני שחשש שאם יקח מבנות כנען הארור לא יתקיימו בו ברכות אביו, ולכן לקח מבנות ישמעאל, שהוא בן אברהם שזרעו ברוך, ולפי זה אין הכוונה לייחס את ישמעאל לאברהם, אלא רק לפרש טעמו של עשיו שלקח מבנות ישמעאל. וכן מה שנאמר (שם כה יב) 'אלה תולדות ישמעאל בן אברהם', אינו בא לייחס את ישמעאל לאברהם, אלא כפי שביאר בבאר מים חיים (שם), בא ליתן טעם לכך שהוליד הרבה נשיאים ונתרבה זרעו, שהוא משום הבטחת הקב"ה לאברהם (לעיל כא יג) 'וגם את בן האמה לגוי אשימנו'. והוסיף הכתוב ואמר 'אשר ילדה הגר המצרית שפחת שרה לאברהם', ללמדנו שמתייחס להגר ולא לאברהם.

ד. בספר רחמיך הרבים (לקט פנינים לעיל יז ה) תירץ, שאין כוונת רבינו לישמעאל עצמו, שהוא ודאי נקרא 'בן אברהם' כמו שמצינו בתורה כמה פעמים, אלא כוונתו לזרעו של ישמעאל, שאינו מתייחס אחר אברהם. ודקדק כן בלשון רבינו שכתב 'וה' אמר כי ביצחק יקרא לך זרע', הרי שעיקר הקפידה היא על הזרע, שרק זרעו של יצחק מתייחס אחר אברהם.

אור הישועות
מכתבי הלומדים

בזכות לימוד "אור החיים" – זרק את הכלי הטמא מרשותו

בין השורות של ספר "אמרות טהורות" מסתתר סיפור מעורר השראה, בו אחד מהנוכחים שהאזין לדבריו של האדמו"ר, אשר שיתף בתובנותיו על דברי חמיו, **האדמו"ר מסקווירא זצ"ל**, זכה לשינוי פנימי עמוק. האדמו"ר תיאר את כוחו של ספר **"אור החיים הקדוש"**, שהשפעתו איננה רק בתוכן הלימוד, אלא במדרגת קדושה שהוא משפיע על הלומד, עד שהוא מבין בעצמו את הצורך להשליך את כל מה שנוגע לטומאה - כלים, מחשבות, או השפעות רעות - מבלי שיאמרו לו דבר. דומה כי השפעת הספר חודרת לנפש, מרוממת אותה ומובילה אותה בדרכים של טהרה והארה.

הסיפור שמסופר, הוא של אדם ששמע את דברי האדמו"ר, ולאחר מכן החל לקבוע לימוד קבוע בספר **"אור החיים הקדוש"**. לא עברו ימים רבים, והאדם הזה מצא את עצמו עומד בקיום מצוות ברמה חדשה, בין השאר, קיים את מצוות ביעור חמץ, פעולה שמסמלת את היכולת להפרד מהישן, מהלא טהור, ולהיות פתוח לחדש ולטהור.

העוצמה שבספר **"אור החיים הקדוש"** אינה רק בתובנותיו הרוחניות המעמיקות, אלא בכוחה הבלתי מורגש להדריך את האדם לעשייה המתקנת אותו מבפנים. לא צריך להנחות אותו במילים או בהוראות ישירות. ספר זה פועל על הלב, מורה לו את הדרך ומנחה אותו להשליך מכלי טמא. הוא מוביל את האדם למקום של תיקון פנימי, שולי יותר לעיתים, אך לא פחות חשוב - תיקון שמתחיל בשקט, בלב פנימה.

סיפור נוסף שמסופר הוא על **רבי חיים דוד דוקטור**, אדם שהיה רחוק מהשיטה של שלומי אמונה ישראל. הרה"ק **רבי דוד מלעלוב**, שביקש תיקונו, הביאו לפני **הרה"ק מלובלין זי"ע**, ושם קרה השינוי הגדול - רבי חיים דוד הפך לעובד ה' אמיתי ובלתי נלאה. כשנפגש עם **התפארת שלמה** בסוף ימיו, כשראה אותו שוכב על ארץ, בוכה ביגון גדול, הבין התפארת שלמה כי הוא בוכה על השנים בהן לא הלך בדרך האמת. אך רבי חיים דוד דוקטור, שהיה מושרש בלימוד "אור החיים הקדוש", השיב לו בביטחון מלא: "אל תאמר כך, איני מוותר על יום אחד מהימים הראשונים. בזכות לימוד "אור החיים" בעל פה, כל עוונותי הפכו לזכויות".

סיפור זה מעורר את הלב בהבנת העומק שבחיבור לשיעור תורה אמיתי, כזה שמפנה את הדרך בכל תחום, ומביא את האדם למקום של שלמות פנימית וקדושה. כך גם **האדמו"ר מרחמסטריווקא** זצ"ל, שהסביר כי בזמננו, שבו לא תמיד יש ביכולתנו לעסוק בתעניות וסיגופים כדי לתקן את חטאות הנעורים, יש דרך נפלאה לתקן את הנפש - על ידי התחזקות בלימוד **"אור החיים הקדוש"**. לימוד זה זוכה לזכך את הנפש ולהביא לרמה רוחנית גבוהה, כפי שמובא בשם **הרה"ק מרוז'ין**, שלימוד הלשון של הזוהר מסוגל להכשיר את הנשמה. ובזמן שה**הרה"ק מהוסיאטין** היה פותח את שולחנו - לא היה עושה זאת לפני שסיים את לימוד **"אור החיים"** על הפרשה.

העוצמה הפנימית שבספר **"אור החיים הקדוש"** לא רק עיצבה את החיים של כל אחד מהשומעים את דבריו, אלא גם הניעה אותם לשינוי אמיתי. כל חטא, כל מכשול, נהפך לזכות, והאדם מרגיש כי כל צעד שהוא עושה הוא צעד לקראת קדושה. **ספר זה שינה את פני הדור, והוא עומד כסמל לקדושה פנימית, שופעת שפע רוחני לכל יהודי באשר הוא.**

ספרי "אור החיים" בהוצאת המכון

סט חומש אור החיים המבואר דברי האור החיים מוגהים ומבוארים בהרחבה במדורי "מאורי אור" ו"מאורי החיים", לחבנת עומק דבריו וכוונתו.	**סט חוברות אור החיים משולב** ביאור משולב בשפה ברורה, בתוספת מדור "זוהרת חיים": מחולק ל-48 חוברות נוחות לנשיאה וללימוד.	**פרי תואר המבואר** חיבורו ההלכתי של האור החיים על יורה דעה, עם ביאורים, ציונים ומדור מסכם של פסקיו והלכותיו.	**מוסרי אור החיים** לקט מדברי האור החיים הק' על דרך המוסר עם ביאור דבריו.	**חיים כולכם היום** דרכי חיים והנהגות ממשנת האור החיים, מסודרות לפי ימות השנה והמועדים.	**פניני אור החיים** פנינים נבחרות מתורת האור החיים, ערוכות לפי נושאים וענינים.
אור החיים עם ביאור משולב ביאור קצר ובהיר המשולב ברצף דברי האור החיים, לצד ליקוטים משלימים משואר ספריו.	**אור החיים לוח יומי** ספר האור החיים בחלוקה יומית לכל ימות השנה.	**שולחן שבת עם אור החיים** מאמרים לפרשיות ולמועדים על פי תורת האור החיים, מעובדים בשפה פשוטה ובניקוד מלא.	**חפץ ה' המבואר** חיבורו של האור החיים על מסכת שבת, מונה על פי דפוס ראשון ומלווה בביאור, ציונים ומראי מקומות.	**אוצרות אור החיים מתיבתא** אוצר ביאורים וחידושים על ספר אור החיים הקדוש.	**ספיר ויהלום אור החיים** מתוך שיעורי ושיחות הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ על פרשיות השבוע והמועדים, בשילוב משלים, סיפורי צדיקים, הנהגות ופנינים.
מפתח של חיים עשרות אלפי פנינים מספר אור החיים, מסודרות לפי ענינים, אישים ומאורעות, בתוספת תולדות רבינו.	**מגילת אסתר - אור החיים** מגילה מבוארת, עם "ראשון לציון" המבואר וליקוטים מספרי האור החיים על סדר המגילה.	**ראשון לציון המבואר** ספר "ראשון לציון" לרבינו חיים בן עטר, בתוספת ביאורים.	**פרק שירה אור החיים** פרק שירה עם ביאור המלוקט מתורת האור החיים, בתוספת נוסח בעל השל"ה.	**באור החיים** פרקי חיי ותולדות האור החיים הקדוש, מלווים בתמונות ומסמכים נדירים מתקופתו.	**הגדה של פסח אור החיים** ליקוט מכתבי האור החיים על ההגדה, עם ביאורים, הערות וציונים. בתוספת "ראשון לציון" המבואר על שיר השירים.

מכון אור לישרים - ירושלים - נדרים
קנה והדר
ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

ניתן להשיג בנדרים פלוס

זכיתם לישועה בזכות הלימוד בספר 'אור החיים' הקדוש? נשמח שתשתפו אותנו! שלחו את סיפורכם אלינו למייל: m028039999@gmail.com או לפקס 02-5385689 או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

מחוברים לחיים
לשמיעת שיעורים ודרשות
חייגו: 03-617-1077